

اصول اساسی درباره نقش حقوقدانان

مصوب هشتمین کنگره سازمان ملل متحد درباره پیشگیری از جرم و رفتار با متخلفان

هاوانا - کوبا ۲۷ اوت تا ۷ سپتامبر ۱۹۹۰

نظر به اینکه در منشور سازمان ملل متحد مردمان جهان اراده خود را برای ایجاد شرایطی که تحت آن حفظ عدالت یکی از اهدافش دست یابی به همکاری بین‌المللی برای ارتقاء و تشویق به احترام حقوق بشر و آزادیهای بنیادین بدون هرگونه تبعیض است، با قاطعیت اعلام می‌کنند؛

نظر به اینکه اعلامیه جهانی حقوق بشر اصول برابری نزد قانون، فرض بر بیگناهی، حق دادرسی منصفانه و علنی از سوی محکمه مستقل و بی‌طرف را مورد تأیید مجدد قرار داده، و کلیه تضمین‌ها را برای دفاع از افراد متهم به تخلف جزایی ضروری می‌شمارد؛
نظر به اینکه کنوانسیون حقوق مدنی و سیاسی علاوه بر این حق محاکمه بدون تأخیر ناموجه و حق رسیدگی منصفانه و علنی توسط محکمه صالح، مستقل و بی‌طرف مقرر از سوی قانون را اعلام می‌کند؛

نظر به اینکه میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تعهد دولت‌های عضو را تحت منشور برای ارتقاء احترام جهان شمول و رعایت حقوق بشر و آزادیها خاطر نشان می‌سازد؛

نظر به اینکه مجموعه اصول حمایت از کلیه اشخاص تحت هر نوع بازداشت یا زندانی پیش‌بینی می‌کند که شخصی بازداشت شده حق دارد از کمک، تماس و مشورت با مشاور حقوقی بهره‌مند گردد؛

نظر به اینکه قواعد حداقل معیار برای رفتار با زندانیان به‌ویژه توصیه می‌کند که مساعدت حقوقی و تماس محرمانه با مشاور باید برای زندانی محاکمه نشده تضمین گردد؛

نظر به اینکه قوانین ضامن حمایت از افراد محکوم به مرگ، حق هر فرد مظنون یا متهم به جرم را که برایش احتمال اعمال مجازات مرگ می‌رود در برخورداری از مساعدت حقوقی در کلیه مراحل رسیدگی طبق ماده ۱۴ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی مورد تأیید قرار می‌دهد؛

نظر به اینکه اعلامیه اصول اولیه عدالت برای قربانیان جرم و سوءاستفاده از قدرت اتخاذ تدابیر در سطوح بین‌المللی و ملی به منظور بهبود دسترسی به عدالت و رفتار عادلانه، اعاده وضعیت، غرامت و مساعدت برای قربانیان جرم را توصیه می‌کند؛

نظر به اینکه حمایت کافی از حقوق بشر و آزادیهای بنیادین که افراد مستحق آنان هستند اعم از اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، مدنی یا سیاسی مستلزم آن است که کلیه اشخاص به خدمات حقوقی ارائه شده از سوی مشاوره حقوقی مستقل، دسترسی مؤثر داشته باشند؛

نظر به اینکه انجمن‌های حرفه‌ای حقوقدانان در حفظ معیارهای اخلاق حرفه‌ای، حمایت از اعضاء خود برای تعقیب و محدودیت‌های نابجا و نقض‌ها، ارائه خدمات حقوقی به کلیه افراد نیازمند و همکاری با نهادهای حکومتی و سایر نهادها در پیشرفت مقاصد عدالت و نفع عامه، نقش حیاتی ایفا می‌کنند؛

اصول اولیه درباره نقش حقوقدانان اعلام شده در زیر تدوین شده اند تا به دولت های عضو در وظایفشان برای ارتقاء و اطمینان از احترام به نقش مناسب حقوقدانان کمک نموده، توسط حکومت ها در چارچوب قوانین ملی و رویه خود لحاظ گردیده و توجه حقوقدانان و سایر اشخاص از جمله قضات، دادستان ها، اعضای قوای مجریه و مقننه و عامه مردم به طور کلی به آنان جلب گردد. در صورت اقتضاء، این اصول به اشخاصی با وظایف حقوقدانان و بدون داشتن مقام رسمی حقوقدانان نیز صدق می کند.

دسترسی به حقوقدانان و خدمات حقوقی

۱. کلیه اشخاص مستحق اند کمک حقوقدانان با انتخاب خود را خواستار شوند تا حقوق آنان را حراست و احراز نماید و از آنان در کلیه مراحل رسیدگی کیفری دفاع نمایند.
۲. حکومت ها اطمینان خواهند داد که آئین های دادرسی کارآ و ساز و کارهای پاسخگو را برای دسترسی مؤثر و برابر حقوقدانان به کلیه اشخاص در قلمروشان و مشمول صلاحیت شان بدون هر نوع تمایز مانند تبعیض مبتنی بر نژاد، رنگ، اصل قومیت، جنس، زبان، مذهب، عقیده سیاسی یا سایر عقاید، ملیت یا اصل اجتماعی، مال، تولد، اقتصادی یا سایر موقعیت و جایگاه فراهم نمایند.
۳. حکومت ها اطمینان خواهند داد که پیش بینی اعتبارات کافی و سایر منابع را برای خدمات حقوقی جهت افراد فقیر و در صورت ضرورت برای سایر اشخاص محروم به عمل آورند. انجمن های حرفه ای حقوقدانان در سازماندهی تدارک خدمات، تسهیلات و سایر منابع همکاری خواهند کرد.
۴. حکومت ها و انجمن های حرفه ای حقوقدانان برنامه هایی را جهت اطلاع عامه مردم درباره حقوق و تکالیفشان تحت قانون و نقش مهم حقوقدانان در حمایت از آزادی های بنیادی شان ترویج خواهند کرد. توجه خاص باید جهت کمک به افراد فقیر و سایر اشخاص محروم معطوف گردد تا قادر شوند بر حقوق شان تأکید نهاده در صورت ضرورت خواستار مساعدت حقوقدانان شوند.

صیانت های خاص در موضوعات عدالت جزایی

۵. حکومت ها، اطمینان خواهند داد که کلیه اشخاص به مجرد دستگیری توقیف یا متهم به تخلف جزایی از حقوق شان درباره کمک حقوقدانان بنا به انتخاب خودشان توسط مقام صالح مطلع خواهند شد.
۶. اشخاصی که وکیل ندارند در مواردی که مصالح عدالت چنین اقتضا کند حق دارند از وکیل مجرب و با صلاحیت متناسب با ماهیت تخلف متناسب به آنان برخوردار شوند تا آنان بتوانند کمک حقوقی مؤثر ارائه دهند. این مساعدت در صورت فقدان امکانات کافی برای پرداخت چنین خدمات، رایگان خواهد بود.
۷. حکومت ها همچنین اطمینان خواهند داد کلیه اشخاص که دستگیر یا توقیف میشوند اعم از اتهام جزائی یا بدون آن باید دسترسی فوری به وکیل داشته باشند و در هر صورت این امر نباید بیش از ۴۸ ساعت از زمان دستگیری و یا توقیف به طول انجامد.
۸. به کلیه اشخاص دستگیر شده یا زندانی باید فرصت، زمان و تسهیلات کافی داده شود که ملاقات شوند و با وکیل بدون تأخیر، دخالت، سانسور و در کمال محرمانه مکاتبه و مشورت نمایند. چنین مشورت هایی آزاد بوده و تحت شنود مأموران نیروی انتظامی نباشند.

شرایط لازم و آموزش

۹. حکومت ها، انجمن های حرفه ای حقوقدانان و نهادهای آموزشی اطمینان خواهند داد که حقوقدانان از تربیت، آموزش کافی برخوردار بوده و از ایده آلها و تکالیف اخلاقی حقوقدانان و حقوق بشر و آزادیهای بنیادین مورد تصدیق قوانین ملی و بین المللی آگاه می شوند.

۱۰. حکومت، انجمن های حرفه ای حقوقدانان و نهادهای آموزشی اطمینان می دهند که تبعیض علیه شخصی در ارتباط با ورود به یا ادامه کار حرفه قانونی اش به دلایل نژاد، رنگ، جنس، اصل قومی، مذهب، عقاید سیاسی و یا سایر عقاید، اصل ملیت یا اجتماعی، مال، تولد، موقعیت اقتصادی یا نظیر آن وجود نخواهد داشت مگر اینکه شرطی وجود داشته باشد که حقوقدانان باید تابع کشور مربوطه باشند و اینکه این امر تبعیض آمیز تلقی نخواهد شد.

۱۱. در کشورهایی که گروه ها، جوامع و یا مناطقی وجود دارند که نیازهایشان برای خدمات حقوقی برآورده نمی گردد به ویژه گروه هایی با تمایز فرهنگی، سنتی و یا زبان یا اینکه قربانی تبعیض گذشته بوده اند، حکومت ها، انجمن های حرفه ای حقوقدانان و نهادهای آموزشی باید تدابیر خاص جهت ارائه فرصت برای داوطلبان از این گروه ها فراهم نمایند که وارد حرفه حقوقی شوند و به آنان اطمینان داده شود که آموزش مناسب برای نیازهای گروه های خود دریافت می کنند.

تکالیف و مسئولیت ها

۱۲. در همه اوقات حقوقدانان شرافت و شأن حرفه ای شان را به عنوان کارگزاران اساسی اجرای عدالت حفظ خواهند کرد.

۱۳. تکالیف حقوقدانان در قبال موکلین خود شامل موارد زیر است:

الف) مشاوره به موکلین در ارتباط با حقوق و تعهدات شان در ارتباط با کار نظام حقوقی تا آنجایی که به حقوق و تعهدات قانونی موکلان مربوط است،

ب) کمک به موکلان به هر طریق مقتضی و اقدام قانونی برای حمایت از منافع آنان؛

ج) در صورت اقتضا، کمک به موکلین نزد دادگاهها، محاکم یا مقامات اداری.

۱۴. حقوقدانان برای حمایت از حقوق موکلان خود و ارتقاء موجبات عدالت، حقوقدانان در جستجوی حفظ حقوق بشر و آزادی های بنیادین مورد تصدیق قوانین ملی و بین المللی برآمده و در همه اوقات براساس قوانین و معیارهای شناخته شده و اخلاق حرفه قانونی آزادانه و با پشتکار اقدام خواهند کرد.

۱۵. حقوقدانان همواره به منافع موکلان خود وفادارانه احترام می گذارند.

ضمانت ها برای کارکرد حقوقدانان

۱۶. حکومت‌ها اطمینان خواهند داد که حقوقدانان الف) بتوانند وظایف حرفه‌ای‌شان را بدون تهدید، مانع، آزار و یا دخالت نابجا انجام دهند ب) می‌توانند آزادانه به داخل و خارج کشور مسافرت نموده و با موکلان خود مشورت نمایند. ج) نباید برای اقدام منطبق با وظایف، معیارها و اخلاق حرفه‌ای شناخته شده دچار یا تهدید به تعقیب یا مجازات‌های اداری، اقتصادی و یا دیگر انواع مجازات شوند. ۱۷. در صورتی که امنیت حقوقدان تهدید گردد که نتیجه‌اش عدم اجرای وظایف‌شان باشد باید به اندازه کافی توسط مقامات محافظت شوند.

۱۸. حقوقدانان با موکلان و یا دعاوی موکلان‌شان در نتیجه عدم اجرای وظایف‌شان شناسایی نخواهند شد.

۱۹. هیچ دادگاه یا مقام اداری در مقابل فردی که حق مشاوره‌اش شناخته شده است شناسایی حق حقوقدانی را برای حضور در دادگاه برای موکلش رد نمی‌کند مگر اینکه حقوقدان طبق قانون ملی و رویه و در انطباق با این اصول واجد شرایط نباشد.

۲۰. حقوقدانان برای دادخواست‌های مرتبط که با حسن نیت و در شکل پژوهش‌های مکتوب یا شفاهی یا حضور حرفه‌ای‌شان در برابر دادگاه، محکمه یا دیگر مقام قانونی یا اداری ارائه می‌دهند از مصونیت مدنی و کیفری برخوردارند.

۲۱. وظیفه مقامات صالح است که دسترسی حقوقدانان را به اطلاعات، سوابق و اسناد در اختیار یا کنترل خود در زمان کافی اطمینان دهند تا حقوقدانان قادر باشند مساعدت حقوقی مستمر به موکلان خود ارائه دهند. چنین دسترسی باید در اولین زمان مناسب فراهم گردد.

۲۲. حکومت‌ها باید تصدیق نمایند و احترام بگذارند که کلیه مکاتبات و مشورت‌ها میان حقوقدانان و موکلان‌شان در چارچوب رابطه حرفه‌ای‌شان محرمانه هستند.

آزادی بیان و انجمن

۲۳. حقوقدانان مانند سایر شهروندان از حق آزادی بیان، عقیده، انجمن و اجتماع برخوردارند. به ویژه آنها حق دارند در مباحثات عمومی مربوط به قوانین، اجرای عدالت و ارتقاء و حمایت از حقوق بشر شرکت نمایند. به سازمانهای محلی، ملی و بین‌المللی پیوسته و یا تشکیل دهند و در جلسات آنان حضور یابند بدون اینکه به دلیل اقدام قانونی‌شان یا عضویت‌شان در سازمانی قانونی دچار محدودیت حرفه‌ای شوند. در اعمال این حقوق، حقوقدانان همواره طبق قوانین، معیارها و اخلاقیات مربوط به حرفه قانونی شناخته شده رفتار می‌کنند.

انجمن‌های حرفه‌ای حقوقدانان

۲۴. حقوقدانان حق دارند انجمن‌های حرفه‌ای مستقل تشکیل دهند که نماینده منافع‌شان باشند. تربیت و آموزش آنان را ارتقاء داده و تمامیت حرفه‌ای‌شان را حراست نمایند. ارگان اجرایی انجمن‌های حرفه‌ای باید توسط اعضاء انتخاب گردیده و وظایف‌شان بدون دخالت خارجی اعمال گردد.

۲۵. انجمن‌های حرفه‌ای حقوقدانان با حکومت‌ها همکاری خواهند کرد تا اطمینان دهند که هر کس دسترسی مؤثر و برابر به خدمات حقوقی داشته و حقوقدانان بدون دخالت بیجا قادرند به موکلان خود طبق قوانین و معیارها و اخلاقیات حرفه‌ای شناخته شده مشورت داده و کمک کنند.

رسیدگی‌های انضباطی

۲۶. نظام‌نامه‌های رفتار حرفه‌ای برای حقوقدانان با حرفه حقوقی و از طریق ارگان‌های مناسب یا توسط قانونگذاری و طبق قوانین و رسوم ملی و معیارها و هنجارهای بین‌المللی شناخته شده برقرار می‌شوند.

۲۷. اتهامات یا شکایات علیه حقوقدانان در مقام حرفه‌ای‌شان باید به سرعت و منصفانه و تحت آئین‌های دادرسی مناسب رسیدگی شوند.

۲۸. رسیدگی‌های انضباطی علیه حقوقدانان باید نزد کمیته انضباطی بی طرف مقرر از سوی مقام حقوقی، نزد مقام قانونی مستقل یا در برابر دادگاه مطرح گردیده و مشمول بازنگری قضایی مستقل باشد.

۲۹. کلیه رسیدگی‌های انضباطی طبق نظام‌نامه رفتار حرفه‌ای و سایر معیارها و اخلاقیات حرفه حقوقی در پرتو این اصول تصمیم‌گیری می‌شوند.